MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)

**MAGISTRAT DR.
MICHAEL MALLIA**

Seduta ta' l-14 ta' Marzu, 2005

Avviz Numru. 199/2003

Dr. Chris Cardona

vs

Dr. Eddie Fenech Adami

Il-Qorti,

Rat l-avviz ipprezentat mill-attur fis-7 ta' April, 2003 fejn talab lil din il-Qorti ghall-kundanna tal-konvenut illi:
(1) prevja d-dikjarazzjoni illi waqt Dibattitu Politiku trasmess fuq Radju RTK u Radju Malta (PBS) nhar il-5 ta' April, 2003, ghamel u xandar allegazzjonijiet foloz u malafamanti fil-konfront ta' l-attur bil-ghan li jtelliflu jew inaqqaslu r-reputazzjoni tieghu u jesponih ghad-disprezz u r-redikolu tal-pubbliku, meta allega fost ohrajn, li l-attur kien wiehed minn grupp ta' persuni fil-Partit Laburista li kienu favur shubija shiha fl-Unjoni Ewropea, u konsegwentement mar kontra l-*policy* dikjarata ta' l-istess Partit Laburista;

(2) ihallas lill-attur dik is-somma li din il-Qorti tiffissa bhala danni u riparazzjoni tal-malafama b'applikazzjoni ta' l-Artikolu 28 tal-Ligi dwar l-Istampa (Kap. 248).

Bl-ispejjez u bl-imghaxijiet legali sad-data tal-pagamanet effettiv, kontra l-konvenut li gie ngunt ghas-subizzjoni.

Rat in-Nota ta' l-Eccezzjonijiet tal-konvenut fejn eccepixxa:

Preliminarjament, illi l-allegazzjonijiet imputati lill-konvenut mhumiex precizi.

Fil-meritu, illi d-diskors imxandar tal-konvenut jammonta ghal 'fair comment' dwar fatti sostanzjalment korretti.

Semghet ix-xhieda bil-gurament.

Rat l-atti u d-dokumenti kollha tal-kawza.

Ikkunsidrat:

Illi minkejja l-verbal tal-15 ta' Frar, 2005 fejn il-konvenut iddikjara illi huwa mhuwiex ser joffri d-deposizzjoni tieghu f'din il-kawza, l-Qorti jidhrilha illi hemm provi bizejjed sabiex tiddeciedi l-meritu fid-dawl tal-kontestazzjoni maghmula mill-istess konvenut.

Irrizulta mill-provi illi fil-5 ta' April, 2003 sar dibattitu politiku mxandra fuq il-PBS u l-RTK bejn il-konvenut u Dr Alfred Sant. Dan id-dibattitu sar hamest ijiem qabel Elezzjoni Generali. Fost id-diskussjoni l-konvenut semma illi kien hemm xi whud fil-Partit Laburista mmexxi minn Dr Sant illi ma kinux qeghdin jimxu skond il-*policy* dikjarata tal-Partit Laburista ta' dak iz-zmien. Il-konvenut semma lill-attur bhala wiehed minn dawn it-talin.

Skond it-*transcript* a fol. 17, il-konvenut jghid, "Chris Cardona favur li Malta tidhol fl-Ewropa qal quddiem in-nies fil-pubbliku." Dina ma kinitx l-ewwel darba illi l-konvenut semma lill-attur f'dan il-kuntest. Fix-xhieda illi ta l-attur, qal illi l-konvenut semmiha darba fil-Parliament,

fejn allura kien protett mill-privilegg parlamentari, semmiha wkoll waqt Mass Meeting fi Psaila Street, Birkirkara u f'din ic-cirkostanzi fuq ir-radio. Fl-istess bidattitu fuq insistenza ta' Dr Sant biex isemmi aktar nies, il-konvenut wiegeb, "Is … biex imbaghad immorru ghall-Elezzjoni u ma jitlax."

L-attur qed ihossu malafamata b'dan id-diskors peress illi huwa kien jokkupa l-posizzjoni ta' kelliem ta' l-Opposizzjoni fuq l-Affarijiet Barranin u peress illi l-konvenut kien qed ixandar ismu biex ma jitlax fl-elezzjoni li jmiss. Fix-xhieda tieghu l-attur imputa certa kliem lill-konvenut fis-sens illi ma riedx isemmi aktar nies illi huma favur l-Ewropa biex ma jsirilhomx hsara. Fit-*transcript* esebit mill-attur, imkien ma hemm imsemmi illi l-konveut ried jaghmel xi hsara lil xi hadd. Hemm biss dak l-ahhar diskors fuq imsemmi fejn il-konvenut jghid biss illi ma jridx isemmi aktar nies biex ma jitilfux l-oppontunitajiet taghhom fl-elezzjoni.

Ikkunsidrat:

Il-konvenut eccepixxa illi l-kummenti minnu maghmula huma *fair comment*. Il-Qorti pero' trid tanalizza dan il-kaz b'mod differenti. Dan l-ghaliex il-protagonisti f'din il-kawza huma zewg persuni rinomati fil-qasam politiku tal-pajjiz u ghalhekk id-diskors tal-konvenut irid jigi nkwadrat fil-kritika illi politikant ghandu jissaporti fil-hajja politika tieghu.

Ikkunsidrat:

Illi l-Qorti tirrikorri ghall-kawzi moghtija mill-Qorti Ewropea fl-ismijiet Lingens vs Austria (1986) fejn inghad, "Freedom of the press … affords the public one of the best means of discovering informing an opinion of the ideals and attitude of political leaders, more generally, freedom of political debate is at the very core of the concept of a democratic society which prevails through the convention;
The limits of acceptable criticism are accordinly wider as regards a politician as such than as regards a private individual. Unlike the latter, the former inevitably and

knowingly lays himself open to close scutiny of his every word and deed by both journalists and public at large …"

L-istess inghad fil-kawza Oberschlick vs Austria (1991). "The limits of acceptible criticism are accordingly wider with regard to a politician acting in his public capacity than in relation to a private individual. The former inevitalbly and knowingly lays himself open to close scrutiny of his every word and deed … and he must display a greater degree of tollerance …"

Dan it-taghlim gie segwit ukoll minn gurisprudenza lokali fil-kawza fl-ismijiet Vincent Borg vs Victor Camilleri et Appell Civili deciz fit-8 ta' Novembru, 1994 u Perit Duminku Mintoff vs Dr. J. Brincat et deciz fit-8 ta' Jannar, 2001.

Fil-kawza Anglu Fenech et noe vs Carmel Callus et deciza mill-Qorti ta' l-Appell fl-4 ta' Frar, 1994 fejn il-Qorti ta' l-Appell kienet aktar specifika meta qalet li politici, entitajiet politici u *trade unions* kellhom ikunu aktar tolleranti lejn il-kritika, hemm libell biss jekk il-kummenti jkunu ntollerabbli.

Ghalhekk, din il-Qorti trid tghaddi biex tevalwa d-diskors tal-konvenut u safejn dan jista' jinghad illi huwa ntollerabbli fil-kuntest politiku illi nghad.

Ikkunsidrat:

Il-Qorti tirrealizza illi d-dibattitu sar fi zmien vicin hafna ta' Elezzjoni Generali fejn il-kwistjoni ta' l-Unjoni Ewropea kienet tiffigura prominentement fuq l-agenda tal-partiti politici kollha illi kienu qeghdin jikkontestaw l-elezzjoni. Filwaqt illi l-Partit Nazzjonalista, mmexxi mill-konvenut kien favur id-dhul ta' Malta fl-Unjoni Ewropea, l-Partit Laburista li tieghu l-attur huwa membru attiv kien kontra. Ghalhekk, id-diskors tal-konvenut kien fil-kuntest politiku ta' dak iz-zmien u hawnhekk qed jallega illi avversarju politiku tieghu ma kienx qed jaqbel mall-*policy* dikjarata tal-partit tieghu stess.

Il-Qorti sa' hawnhekk ma tara xejn intollerabbli peress illi mhijiex xi haga kbira li membru ta' partit ma jkunx jaqbel ma' xi *policies* ta' l-istess partit pero' b'daqshekk ma jfissirx li ma jknux sejjer isegwihom.

Meta partit ikun qed jifformola *policies*, dawn jigu sottmessi ghad-diskussjoni u jkun hemm min jaqbel u jkun hemm min ma jaqbilx. Fl-ahhar tittiehed decizjoni u kulhadd isegwi dik il-*policy*, pero' b'daqshekk ma jfissirx illi min kien kontra dik il-*policy* m'ghandux id-dritt illi mqar privatament jesprimi l-opposizzjoni tieghu. Ghalhekk, f'dan il-kaz billi l-konvenut allega illi l-attur kien favur id-dhul ta' Malta fl-Unjoni Ewropea, ma jfissirx illi b'daqshekk l-attur kien sejjer jaghmel xi hsara lill-partit tieghu b'dikjarazzjonjiet simili fil-pubbliku. X'jaghmel fil-privat hija affari tieghu personali u la l-konvenut u lanqas il-partiti politici ma ghandhom jindahlu.

Minn naha l-ohra, l-attur qal ukoll illi bid-dikjarazzjoni illi ghamel il-konvenut kompla ngurjah meta qal illi ma riedx isemmi aktar nies illi kienu kontra l-*policy* dikjarata tal-partit biex ma jaghmlilhom hsara. Bir-rispett, mit-*transcript* esebit mill-istess attur dan id-diskors ma jirrizultax., avolja jista jkun hemm xi accenn meta l-konvenut qal illi ma riedx itellef l-opportunitajiet ghall-elezzjoni.

Anki hawn, il-Qorti ma tara xejn intollerabbli. Il-kumment tal-konvenut irid jitqies fil-kuntest politiku tieghu fi zmien daqshekk vicin ta' Elezzjoni Generali fejn partiti politici jipprogettaw ruhhom bhala l-ahjar ghazla ghall-pajjiz u juzaw kwalunkwe mezz konsentit, inkluz kummenti illi huma offensivi lejn il-partit l-iehor, basta dawn ma jaqghux taht il-limiti ta' ntolleranza illi f'dak il-kaz il-partit jew min ikun ghamel dak id-diskors ikun soggett ghall-kritika (ara wkoll <u>L-Onor. Dr Joseph M Fenech vs Louis Cauchi et</u> deciza mill-Qorti ta' l-Appell fis-16 ta' Jannar, 2002).

Ghal dawn ir-ragunijiet il-Qorti jidhrilha li l-kummenti maghmula mill-konvenut ma jeccedux il-limiti ta' tolleranza li politikant ghandu jissubixxi u ghalhekk ma jidhirlux li d-

diskors tal-konvenut kif riportat fit-*transcript* a fol. 17 tal-process huma libelluzi fil-konfront ta’ l-attur.

Ghal dawn il-motivi:

Il-Qorti taqta’ u tiddeciedi billi tichad it-talba ta’ l-attur bl-ispejjez kontra tieghu.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------